

VERGİCİNİN DÜNYASI

CIHAT ÇETİNKAYA

Vergi affının dayanılmaz cazibesi

Vergi mükellefleri son derece kapsamlı ilk vergi affı ile 1980'li yılların başlarında tanıştı. 1983 yılında çıkarılan 2801 sayılı af yasası gerçek anlamda daha önceki af yasalarından farklı yaklaşımlar içermekteydi.

Daha sonraki yıllarda muhtelif adlar ve görüntüler altında da 1992'ye kadar af yasaları çıkmaya devam etti. Bu süreç içerisindeki kanunların kronolojisine baktığımızda ortalama 2.5-3 yılda bir afların çıkarıldığını görüyoruz. Vergi aflarının sadece siyasi propaganda aracı ve oy malzemesi olduğunu düşünmek çoğu kez doğru sonuçlara ulaşılmasına engel olur. Örneğin en son çıkarılan ve vergi affı olmadığı vurgulanarak asıl amacın vergi tahsilatının hızlandırılmasını sağlamaya yönelik kanunun esas çıkarılma sebebi 80'li yılların sonları ile 90'lı yılların başlarında uygulamaya konulan ve vergi borçlarının süresinde ödenmemesi halinde yıllar itibarıyla birikmiş gecikme zammı ve gecikme faizlerinin anaparaya eklenerek gaziden faiz alındığı bir sistemin uygulanmasıdır. 3505 sayılı yasa ile getirilen sistemin sonucu vergi borçları kartopu gibi büyümüş ve siyasi iktidar halkın vergi mükelleflerinin ve sanayici işadamlarının haklı taleplerini siyasi olarak cevaplamıştır.

80'li yılların ikinci yarısındaki adeta hükümet politikaları haline gelen yüksek enflasyonlu büyüme modelinin bir sonucu olarak banka faizleri ile birlikte gecikme faizleri de yükselmış ve özellikle vergi de bir cezaya işaret eden uygulama özellikle ticari kredi faizlerinin üzerinde tutulmaya çalışılmıştır. Burada amaç vergi mükelleflerinin ucuz kredi kullanmalarını ortadan kaldırmaktır.

Son iki yıllık süreçte gecikme faizleri aylık yüzde 12'den yılda yüzde 144'e daha sonra da aylık yüzde 15'ten yılda yüzde 180'e yükseltilerek verginin zamanında ödenmemesinin yükü çok yüksek tutulmuştur. Peki, bu faiz oranları kabul edilebilir oranlar mıdır?

Kanımızca yüksek oranlı enflasyonla mücadelenin başarıyla sonuçlandırılmadığı ekonomik ve mali bir ortamda vergi mükelleflerimizin enflasyon muhasebesini yasal olarak kullanamadıkları da göz önüne alındığında uygulanan faiz oranları çok yüksektir. Aylık repo faizinin yüzde 100'ün altına düşürüldüğü ticari kredi faizlerinin yine aylık yüzde 10 - yüzde 12 arasında değiştiği, tüketici kredisi faizlerinin aylık yüzde 7.5 civarında olduğu göz önüne alındığında başlangıçta caydırıcı ve cezalandırıcı fonksiyonu ön plana çıkarılarak yüksek oranda saptanan gecikme faizi oranı ile tevil faizi oranının çok yüksek olduğu kolayca görülür. Aşırı enflasyonist baskı bir

tarafından, ticari kredi faizlerinin yüksekliği bir taraftan sürmekte iken ticari hayata egemen olan ahlak kurallarının uğradığı bozulmanın bir sonucu olarak çek ve senetlerin bol bol çizildiği ve protesto görüldüğü konjonktürde aylık yüzde 15 gecikme faizini ödemek yerine vergi affını beklemek mükellef için daha cazip görülmektedir. Maliye Bakanlığı kaynaklarına inildiğinde yıllık yüzde 180 gecikme faizinin bir sonucu olarak mükelleflerin vergi borçlarının faize isabet eden kısmının vergi asıllarının çok üzerinde olduğu ve yüzde 200'ü aşığı kolayca görülebilir. Allah'tan zor durumda olan esnaf, sanayici, işadamları, ücretli, çiftçi, serbest meslek erbabı dışındaki mükellefler vergi ödüyorlar da olayın vehameti çok fazla gözüküyor.

Vergi affının vergisinin normal ödeyen vatandaşlara karşı bir haksızlık olduğunu ileri süren bilim adamları ve maliyeciler dostlara peki yüzde 180 gecikme faizi normal mi?

Enflasyon oranı üzerinde cezalandırılan vergi mükelleflerini dünyanın başka yerinde gösterebilir misiniz? diye sormak gerekiyor. Diğer taraftan vergi affının dullendirildiği bir yapıda birikmiş vergi borçlarını ödemeyen ya da ödeyemeyen mükellefler ödeme yapmaları için nasıl ikna edeceksiniz? Bütün bunlara ilave olarak siyasi iktidarın toplumun beklentilerine vereceği bir cevap maliyeti de taşıyacak bir vergi affı çıkarmasının kaçınılmaz olduğu anlaşılıyor.

Gerek geçmiş uygulamaların yarattığı ekonomik ve mali baskı, gerek işletmelerin enflasyon muhasebesini uygulayamamalarının getirdiği zarar, gerek ticari hayatta mükelleflerin karşı karşıya oldukları çek ve senetlerin karşılıksız çıkmasının gün geçtikçe artması, gerek birikmiş vergi borçlarının faiz yükünün piyasa şartlarının üzerinde seyri dönemsel bir toplumsal ulaşmayı zorlu hale getiriyor. Hadisenin siyasi boyutu da dikkate alındığında toplum kesimlerinin af beklentilerine karşı daha ne kadar direnilebileceğini kestirmek oldukça zor. İşte bütün bu sebepten vergi affının dayanılmaz cazibesini ortaya koymakta, ister adı af olsun ister afrodit, ister tahsilatın hızlandırılması, ister kamu gelirlerinin artırılması bu cazibeye cevap vermemek, bir anlamda vatandaş ile barışmanın ve bir araya gelmenin gerçekleştirilmesinden başka bir sonuç doğurmayacaktır. Şüphesiz, af sayesinde vergi yargısının üzerindeki yük ve onbinlerce davada ortadan kalkacak bir anlamda adaletin yavaşlayan mekanizmaları tekrar hızlı çalışır hale gelecektir.

En son af yasasından bugüne kadar da neredeyse dört sene geçti. Herhalde zamanı geldi.